

I (Finlayson), II (Tammerkoski), III (Nalkala)

RAKENTAMISTAPA OHJE

Asemakaava nro 8848, Hämeenpuisto

Luonnos 25.9.2023 rto-8848

Diaarinumero TRE: 7136/10.02.01/2020

Hyväksytty kaupunginvaltuustossa x.x.xxxx osana asemakaavaa 8848

Suunnitteluohjeet ja esimerkkiratkaisut ovat OHJE-tekstin yhteydessä.

Kaavan tavoitteita kuvaava ja muu selostava osuus on esitetty tavallisella leipätekstillä.

Tekijät, tilaajat ja tekijäoikeudet

Rakentamistapaohjeen laatija:

FCG Finnish Consulting Group Oy, arkkitehti Kalle Rautavuori, arkkitehti Minttu

Kervinen, rakennusarkkitehti Olli Kortelainen

Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön suunnittelu, Asemakaavoitus

arkkitehti Iina Laakkonen, arkkitehti Katariina Surakka

Viitesuunnitelmat © Sitowise Oy

SISÄLTÖ

RAKENTAMISTAPAOHJEESTA

- Tarkoitus ja oikeusvaikutteisuus
- Merkintöjen selitykset

SUUNNITTELUALUE JA TEEMAT

- Suunnittelun lähtökohdat ja tavoitteet
- Teemat

HISTORIALLINEN PUISTO

- Kulkuväylät
- Hulevesien hallinta
- Istutukset
- Jätehuolto

KATUALUEET

- Materiaalit
- Rakenteet

RAKENNUKSET JA RAKENNELMAT

- Rakennusten muoto ja mittasuhteet
- Arkkitehtuuri, julkisivujen käsittely ja materiaalit
- Sijoittelu
- Aidat ja katokset

ERITYISTEEMAT

- Tapahtuma-aikainen käyttö
- Taide
- Valaistus

RAKENTAMISTAPAHOHJEESTA

Rakentamistapaohjeen tarkoitus ja oikeusvaikutteisuus

Rakentamistapaohjeessa annetaan kaavamääräyksiä täydentäviä määräyksiä, ohjeita ja suosituksia. Tämä rakentamistapaohje on hyväksytty asemakaavan liitteenä ja on siten määräyksiltään oikeusvaikutteinen.

Rakentamistapaohjeen avulla varmistetaan rakentamiselle ja ympäristön laadulle asetettujen tavoitteiden toteutuminen. Rakentamistapaohjetta käytetään eri valmiusvaiheissaan päätöksenteon ja kaavojen vaikutustenarviointien työkaluna sekä toteuttamistapojen ohjeena suunnittelijoille ja rakentajille.

Rakentamistapaohje on laadittu yhteistyössä kaupungin rakennusvalvonnan kanssa.

ASEMAKAAVOITUKSEN KULKU

SUUNNITTELUALUE JA TEEMAT

Suunnittelun lähtökohdat ja tavoitteet

LÄHTÖKOHDAT Hämeenpuisto on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY). Se on 1830-luvun kaupunkisuunnitteluun liittyvä pisin yhtenäinen puistokäytävä Pohjoismaissa. Hämeenpuisto ja sitä reunustavat eri vuosikymmeninä rakennetut merkittävät julkiset rakennukset ja asuinkerrostalot muodostavat historiallisesti kerroksellisen, mittakaavaltaan yhtenäisen kaupunkitilan. Yli kilometrin mittainen Hämeenpuisto johtaa esplanadi-tyyppisenä katuna Tampereen kaupungin kannaksen halki Näsijärveltä Pyhäjärvelle. Puistolla on ollut keskeinen rooli kaupungin rakennetun ympäristön identiteetin muodostajana.

TAVOITTEET Tavoitteena on turvata Hämeenpuiston arvot historiallisena puistona ja osana viherverkostoa sekä Tampereen kansallista kaupunkipuistoa sekä sovittaa uudet toiminnot ja tarpeet puiston historialliseen yleisilmeeseen. Tavoitteena on myös kehittää Hämeenpuiston katuja osana keskustan kehää ja parantaa kaikkien liikennemuotojen liikenneturvallisuutta ja käyttäjämukavuutta. Tavoitteena on lisäksi tukea Hämeenpuiston kehittämistä tapahtumien ja puistoa elävöittävien toimintojen suhteen.

Teemat

- Historiallisen puiston arvojen säilyminen
- Liikenteellisten tarpeiden ja historiallisten arvojen yhteensovittaminen
- Rakennusten ja rakennelmien sopeutuminen arvokkaaseen ympäristöön
- Puiston arvojen huomioiminen osana tapahtumien järjestämistä

MÄÄRÄYS :

Ym-12: Uudisrakennuksen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota rakennuksen sijaintiin historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävässä ympäristössä.

Y-8848: Rakenteet, rakennelmat ja varusteet on sovitettava historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävään ympäristöön.

Postikortti 1900-luvun alusta (Museoviraston kuvakokoelma).

Vanha valokuva puiston pallovalaisimista (Jarmo Jansson, Vapriikin kuva-arkisto).

Postikortissa Selinin vesikioski arviolta 1900-luvun alussa (Vapriikin kuva-arkisto).

Kuva Hämeenpuistosta vappuna 2023 (Mirjam Larinkari, Tampereen kaupunki)

TAMPERE

HISTORIALLINEN PUISTO

Istutukset

TAVOITE Keskikäytävää rajaavat viheralueet säilytetään pääpiirteissään alkuperäisen kokoisina viheraluekäytössä kaavavaihtoehdossa A. Kaavavaihtoehdossa B keskikäytävää rajaavat viheralueet säilytetään pääpiirteissään alkuperäisen kokoisina viheraluekäytössä, mutta puiston itäreunalle osoitetaan pyörätie. Vanhat puurivit on osoitettu säilytettäväksi kummassakin asemakaavavaihtoehdossa.

Tavoitteena on historiallisen puiston luonne huomioiden ekologisesti monimuotoinen sekä elinkaareltaan pitkäikäinen viheralue, ja puiston kasvillisuuden suunnittelussa pyritäänkin nykyistä monilajisempaan kokonaisuuteen. Ensisijaisesti suositaan kasvillisuutta, joka on ollut käytössä jo 1900-luvun alussa.

OHJE Vanhan puun saa kaataa vain, jos se vaarantaa puiston käyttäjien turvallisuuden tai joutuu onnettomuuden kohteeksi. Kaadetun puun tilalle on tehtävä korvaava runkotaimi-istutus mahdollisimman suurella taimikoolla. Puita uusittaessa on huomioitava puurivien kaupunkikuvallinen merkitys. Juuristoalueet rauhoitetaan uusilta maanalaisilta ja maanpäällisiltä rakenteilta. Puurivejä kehitetään monilajisina, suositeltavia lajeja ovat isolehtilehmus, kriminlehmus, puistolehmus sekä yksittäiset hevostastanjat ja rusotuomet. Päälajien lisäksi voidaan istuttaa useampia niiden lajikkeita. Kukkivina pikkupuina käytetään marjaomenapuuta ja tuomea.

Kookkaat pensasryhmät istutetaan noin kolmesta eri pensas- tai suuresta perennalajista siten, että valittujen lajien koko, muoto, struktuuri ja kukinta vaihtelevat ja niitä korostetaan muodostamalla kontrasteja.

Kuva puurivin välistä (Annamaria Puumala, Tampereen kaupunki, 2023)

Kuvia Hämeenpuiston yleissuunnitelmassa esitetyistä istutuksista (Sitowise, 2023)

HISTORIALLINEN PUISTO

Kulkuväylät

TAVOITE Historiallisen puiston tunnelman säilyttäminen ja ennallistaminen alkuperäinen tilarakenne huomioiden.

OHJE Puiston keskikäytävä säilytetään alkuperäisellä paikalla ja alkuperäisen levyisenä; pohjoisessa 13,0 metriä ja etelässä 8,5 metriä. Keskikäytävä säilytetään sorapintaisena.

Asemakaavaluonnosvaihtoehdossa B puurivien väliin sijoittuvan pyörätien pintamateriaalina käytetään tiivistettyä soraa. Väylän jakava rakennekerros toteutetaan kantavasta kasvualusta, jolloin minimoidaan kasvualustan tilavuuden häviö. Risteysalueilla ja aukoiden kohdalla käytetään luonnonkiveystä. Pyörätie saa olla korkeintaan kolmen metrin levyinen.

Hulevesien hallinta

TAVOITE Hulevesien hallinnassa tulee huomioida puiston historialliset arvot. Viheralueen hulevesien hallintaa pyritään kehittämään tehostamalla hulevesien hyödyntämistä. Nykyistä suurempien sateiden vesimäärä pyritään ottamaan talteen ja imeyttämään maaperään ja siten lisäämään kasvillisuuden käytössä olevan vajaveden määrää. Tehokas kosteutus parantaa puiston resilienssiä pitkinä kuivina kausina ja hulevesien hyödyntäminen vähentää olemassa olevaan hulevesiverkkoon kohdistuvaa kuormitusta.

OHJE Olemassa oleva hulevesiverkko säilytetään lähtökohtaisesti nykyisellään, mutta kaivoja voidaan siirtää puiston kasvillisuus huomioiden hulevesien hallinnan kannalta parempaan paikkaan ja kouruja uusitaan tarpeen mukaan. Historiallisessa puistossa hulevesikourut toteutetaan ilmeeltään yhtenäisesti käyttäen luonnonkivisiä noppakiviä. Reunakiven yhteydessä hulevesikaivot varustetaan kitakaivon kannella. Ajouradoilta ei ohjata hulevesiä puiston viheralueille.

MÄÄRÄYS

Kuva Hämeenpuiston keskikäytävästä (Annamaria Puumala, Tampereen kaupunki, 2023)

Kuva Hämeenpuiston yleissuunnitelmassa puiden väliin suunnitellusta pyörätiestä (Sitowise, 2023)

Kuva Hämeenpuiston keskikäytävän kivetystä hulevesikouru (FCG, 2023)

TAMPERE

HISTORIALLINEN PUISTO

Puu- ja pensasryhmien alla ei käytetä katteita. Pensasryhmien alla käytetään vähemmän leikkaamista edellyttävää grass free lawn -tyyppistä nurmen korviketta tai tehdään (kevyesti) dynaaminen istutus matalista lehtikasveista.

MÄÄRÄYS :

Säilytettävä puurivi.

Jätehuolto

TAVOITE Puistonkäyttäjillä tulee olla riittävä määrä roska-astioita roskaamisen vähentämiseksi.

OHJE Roska-astioiden tulee sopia historialliseen puistoon ja sen muihin kalusteisiin. Historiallisessa puistossa roska-astioiden ulkoasu tulee olla yhtenäinen ja värityksen tummanharmaa tai musta. Roska-astioiden sijoittelun tulee olla yhtenäistä suhteessa kulkulinjoihin ja niitä tulee sijoittaa puiston penkkien yhteyteen. Isommat roska-astiat tulee sijoittaa muiden toimintojen yhteyteen.

Puistoon rakennettavien anniskelu tms. liiketoimintaa harjoittavien paviljonkien varasto- ja jätetilat sijoitetaan sisätiloihin tai peitetään muuten puiston arkkitehtuurin soveltuvilla rakenteilla.

MÄÄRÄYS :

Y-8848: Rakenteet, rakennelmat ja varusteet on sovitettava historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävään ympäristöön.

Esimerkki roskakorista (Plaza / Lehtovuori)

Kuva Hämeenpuiston nykyisestä roskakorista (FCG, 2023).

KATUALUEET JA KATUAUKIOT

Materiaalit

TAVOITE Materiaali- ja kalustevalinnoissa pyritään yleisesti kulttuurihistorialliseen kontekstiin soveltuviin materiaaliin, väriin ja muotokieleen sekä kohtuulliseen ylläpidettävyyteen ja mahdollisimman pitkään elinkaareen.

OHJE

VE A: Pääaukio ja Hämeenpuiston poikki kulkevien katujen ajoradat, jalkakäytävät, erotuskaistojen odotustilat ja polkupyörävyylät sekä tarjoilualueet päällystetään monivärisellä, sahatulla graniittikiveyksellä, jonka pinta on ristipäähakattu liukkauden torjumiseksi. Poikkikatujen ajoratoja reunustavat erotuskaistat päällystetään monivärisellä graniittikiveyksellä, jonka pinta on lohkottu.

VE B: Pääaukio toteutetaan pääosin sorapintaisena. Graniittikiveystä asennetaan vain suhteellisen pienelle alueelle raitiotien molemmille puolelle. Pääaukio ja Hämeenpuiston poikki kulkevien katujen jalkakäytävät, erotuskaistojen odotustilat ja polkupyörävyylät sekä tarjoilualueet päällystetään monivärisellä, sahatulla graniittikiveyksellä, jonka pinta on ristipäähakattu liukkauden torjumiseksi. Poikkikatujen ajoratoja reunustavat erotuskaistat päällystetään monivärisellä graniittikiveyksellä, jonka pinta on lohkottu. Suojatiet kivetään, mutta poikkikatujen ajoradat päällystetään muutoin asfaltilla.

Etelä-pohjoissuuntaisten katujen ajoradat sekä jalkakäytävät päällystetään molemmissa vaihtoehtoissa asfaltilla. Suojateiden suunnittelussa ja rakentamisessa tulee käyttää Tampereen kaupungin suojatietyyppiirustuksia.

Esimerkkikuva monivärisestä kiveyksestä (Hämeenpuiston yleissuunnitelma, Sitowise)

MÄÄRÄYS:

y-8848: Rakenteet, rakennelmat ja varusteet on sovitettava historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävään ympäristöön.

ym-12: Uudisrakennuksen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota rakennuksen sijaintiin historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävässä ympäristössä.

KATUALUEET JA KATUAUKIOT

Rakenteet

TAVOITE Tavoitteena on vähentää liikenteestä aiheutuvaa melua puistoalueelle. Tavoitteena on myös lisätä ja parantaa pyöräpysäköintiä.

OHJE Alueen katujen uudistusten yhteydessä tulee pinnoitteiden valinnalla pyrkiä vähentämään liikenteestä aiheutuvaa melua puiston oleskelualueille.

Pyöräpysäköintipaikat on osoitettu kaavakartalla ohjeellisella merkinnällä. Vaihtoehdossa A pyöräpysäköintipaikat on osoitettu pääaukiolle sekä puiston pohjoisosan aukion yhteyteen. Vaihtoehdossa B pyöräpysäköintipaikat on hajautettu puurivien väliin sijoittuvan pyörätien varteen eri puolille puistoa.

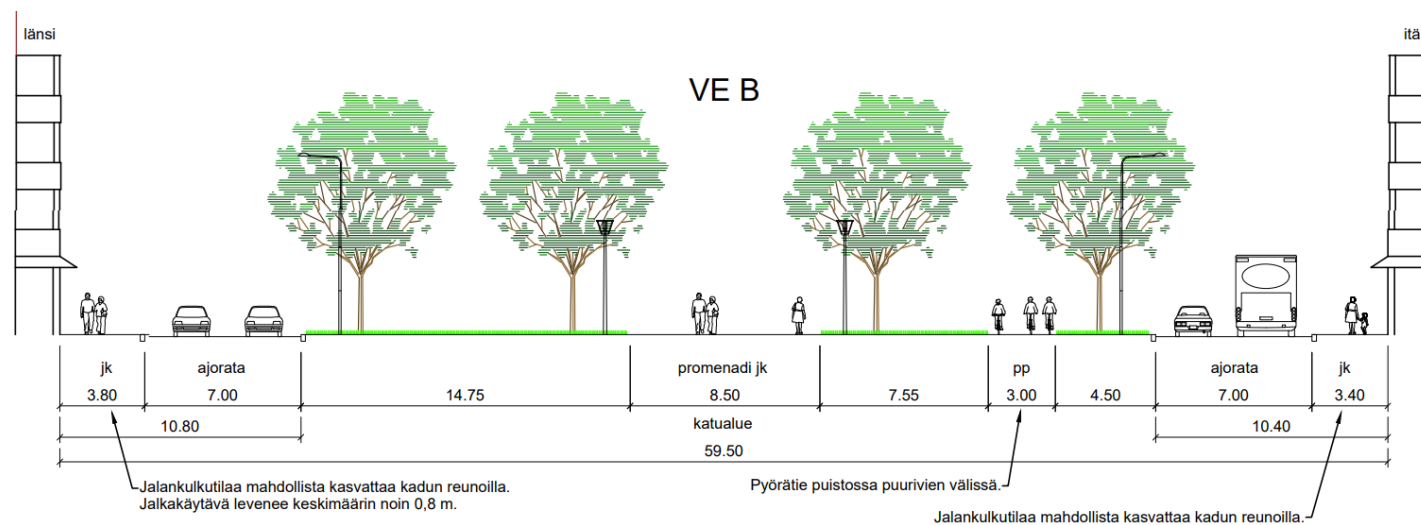

Kuvia Hämeenpuiston yleissuunnitelmassa esitetystä pyöräpysäköinnistä (Sitowise, 2023)

MÄÄRÄYS:

Pop: Ohjeellinen polkupyörien pysäköimispaikka.

Tyyppipoikkileikkaus 2+2-kaistainen ajorata ja pyörätie Hämeenpuistossa, leikkauskohta Satamakadun eteläpuolella. (Liikennesuunnitelma VE B, Sitowise, 2023)

RAKENNUKSET JA RAKENNELMAT

Rakennusten muoto ja mittasuhteet

TAVOITE Pysyvien paviljonkien ja myyntikojujen tulee sopeutua historialliseen puistoon.

OHJE Pysyvien paviljonkien ja myyntikojujen rakennusalat on osoitettu asemakaavassa.

MÄÄRÄYS:

Alueelle saa rakentaa yksikerroksisen kioski- tai kahvilarakennuksen, jonka sijoituksessa ja ulkoasussa tulee ottaa huomioon alueen keskeinen sijainti ja alueeseen kohdistuvat toiminnalliset vaatimukset.

Arkkitehtuuri, julkisivujen käsittely ja materiaalit

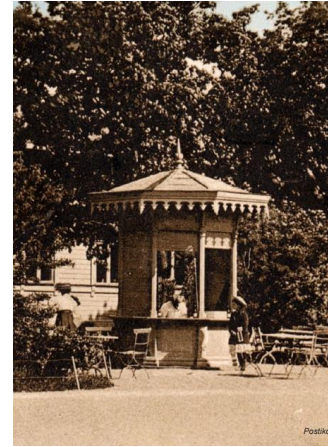
TAVOITE Pysyvien paviljonkien ja myyntikojujen tulee sopeutua historialliseen puistoon. Kojut voivat olla puistossa olleiden myyntikojujen alkuperäisten piirustusten mukaisia vanhaa rakennustapaa noudattaen sekä alkuperäisiä materiaaleja käyttäen tehtyjä kopioita vanhoista kojuista tai korkeatasoista ja vähäeleistä modernia rakentamista. Modernissa arkkitehtuurissa pyritään omaleimaiseen, mutta eleganttiin ja ajattomaan vaikutelmaan.

OHJE Käytetään kulttuurihistorialliseen ilmeeseen ja aikakauteen soveltuvia ja niitä tukevia materiaaleja, värejä, kalustemalleja, arkkitehtuuria ja kasvillisuutta. Uutta arkkitehtuuria edustavien rakennusten pääasiallisena julkisivumateriaalina käytetään puuta ja lasia.

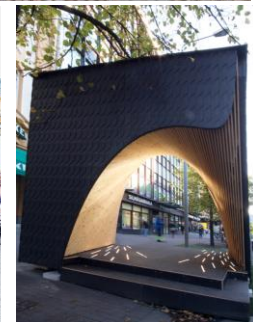
MÄÄRÄYS:

y-8848: Rakenteet, rakennelmat ja varusteet on sovitettava historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävään ympäristöön.

ym-12: Uudisrakennuksen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota rakennuksen sijaintiin historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävässä ympäristössä.

Kuvia Hämeenpuiston vanhoista kioskeista. 1. Vapriikin kuva-arkisto 2. Postikortti, Museoviraston arkisto 3. Lankarullakioski. Werner Gestrin Vapriikin kuva-arkisto.

Esimerkkikuvia moderneista paviljongeista 1. Teepaviljonki, kuva: Mikko Raskinen / Aalto-yliopisto www.aalto.fi 2. Säie-paviljonki, kuva: Kimmo Räisänen, www.aalto.fi 3. Toripaviljonki, kuva: www.turku.fi 4. Pauhu-paviljonki, kuva: Toni Österlund, www.puinfo.fi

RAKENNUKSET JA RAKENNELMAT

Sijoittelu

TAVOITE Rakennukset sijoitetaan puistoon keskitetysti toiminallisesti vilkkaimmalle alueelle.

OHJE Kiinteät rakennukset sijoitetaan asemakaavassa osoitetuille paikoille. Rakennukset sijoittuvat nykyisille paikoille pääaukiolle tai sen välittömään läheisyyteen.

MÄÄRÄYS:

Alueelle saa rakentaa yksikerroksisen kioski- tai kahvilarakennuksen, jonka sijoituksessa ja ulkoasussa tulee ottaa huomioon alueen keskeinen sijainti ja alueeseen kohdistuvat toiminnalliset vaatimukset.

Aidat ja katokset

TAVOITE Anniskelualueet ja terassit aidataan rakennusten arkkitehtuurin ja historiallisen puiston arvoihin sopivilla sopivilla aidoilla. Aidat eivät saa estää alueella kulkemista toimintakauden ulkopuolella.

OHJE Aitojen tulee olla historialliseen puistoon ja siihen liittyviin rakennuksiin ja rakenteisiin sopivia. Kiinteiden aitojen materiaalina käytetään mustaa tai tumman harmaata terästä. Aitojen tulee olla ilmeeltään pelkistettyjä ja ajattomia.

Istutusalueille, erityisesti oikomiskohtiin ja kulmiin saa sijoittaa tarpeen mukaan kiinteän matalan suoja-aidan.

MÄÄRÄYS:

y-8848: Rakenteet, rakennelmat ja varusteet on sovitettava historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävään ympäristöön.

ym-12: Uudisrakennuksen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota rakennuksen sijaintiin historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävässä ympäristössä.

Esimerkkikuva kiinteästä suoja-aidasta, joka ohjaa kulkemista (FCG, 2023).

ERITYISTEEMAT

Tapahtuma-aikainen käyttö

TAVOITE Hämeenpuistossa järjestään vain pienempiä tapahtumia, joiden väkimäärä on nykyistä paremmin hallittavissa ja tapahtumajärjestäjä helpommin ohjeistettavissa ja valvottavissa eikä viheralueeseen kohdistuva kulutus ole kohtuutonta.

OHJE Ajoneuvoilla ei saa kulkea eikä niitä saa pysäköidä nurmikoille ja puiden juuristoalueille. Huoltoliikenne on sallittu vain kulutusta kestäväillä pinnoitetuilla kulkuväylillä. Tilapäisiä myyntikojuja saa sijoittaa vain sorapintaisille ja kivetyille alueille. (Auerajaukset täsmennetään ehdotusvaiheessa liitekartalle.) Istutusalueet tulee suojata tapahtuman ajaksi. Tilapäiset rakenteet eivät saa estää alueen läpi kulkevaa jalankulkua ja pyöräilyä. Tapahtuma-aikainen sähkönsyöttö tulee järjestää turvallisesti ja sitä koskevien määräysten ja ohjeiden mukaisesti. Tilapäisen toiminnan loputtua alue on ennallistettava samaan tilaan kuin se oli toiminnan alkaessa.

Taide

TAVOITE Hämeenpuisto on ollut alusta saakka julkisen taiteen sijoituspaikka. Puiston kokonaisuuteen kuuluu siellä sijaitsevien veistosten lisäksi puiston pohjoispäädyssä olevan Näsinpuiston suihkukaivomonumentti sekä Eteläpuistossa sijaitseva Osuustoimintamuistomerkki. Puiston veistokset säilytetään, mutta niitä voidaan siirtää uusiin paikkoihin puiston sisällä. Myös veistosten ympäristöjä on mahdollista muotoilla uudelleen veistosten arvo huomioiden.

OHJE Puistoon voidaan sijoittaa uusia julkisen taiteen teoksia. Uudet taideteokset tulee sovittaa puistosommitelmaan ja ne tulee sijoittaa puistosuunnitelmassa esitetyille paikoille. Puistossa taideteokset toimivat näkymän päätteinä lineaarisessa puistossa tai porttiaiheena. Puistoon tulevan uuden julkisen taiteen valaistus suunnitellaan taideteosten suunnittelun yhteydessä. Uusi taide voi olla myös valotaidetta. Puistossa voidaan järjestää väliaikaisia, kuratoituja ympäristötaidenäyttelyitä. Hallituskadun ja Pyhäjärvenkadun väliselle puisto-osuudella sallitaan myös vapaasti sijoitettavat, rakenteisiin integroidut tai aineettomat taideteokset.

ERITYISTEEMAT

Valaistus

TAVOITE Valaistussuunnittelun tavoitteena on luoda puistoon turvallinen, riittävä ja esteettisesti miellyttävä kokonaisuus pimeään aikaan. Kaikki puiston valaisimet uusitaan yhtenä kokonaisuutena. Valaistuskalusteet valitaan puiston ilmeeseen sopiviksi. Niiden ja muun sähkötekniikan sijoitus puistoon yhteensovitetaan puistosuunnittelun kanssa. Promenadin valaistuksen tulee täyttää valaistusluokka P3.

Veistosten valaistuksen tavoitteena on luoda luonnollinen, ylhäältä tai edestä hahmon kasvoihin suuntautuva pehmeä valo. Valon suuntauksessa ja optiikassa vältetään liian suuria kontrasteja ja varjojen syntymistä.

OHJE

VE A: Puistoraitin valaistus toteutetaan kuusi metriä korkeilla olakepylväillä, joissa on lyhyellä varrella oleva raittivalaisin. Valaisimen muotokieli mukailee nykyistä valaistusta. Sama valaistustapa jatkuu myös keskusaukion läpi. Puiston veistosten valaistus toteutetaan pylväisiin kiinnitetyillä kohdevaloilla. Puiston nykyiset maahan upotetut kohdevalaisimet veistosten ja puiden juurella poistetaan eikä niitä uusita vaikean huollettavuuden ja suunnattavuuden vuoksi.

VE B: Puistoraitin valaistus toteutetaan kahdeksan metriä korkealla vaijeriin ripustettavalla valaisimella. Valaisin muodostaa puiston keskiakselille aiheen 1930-luvun valaistusratkaisun muistumana. Sama valaistustapa jatkuu myös keskusaukion läpi. Puiston erillinen pyörätie valaistetaan pollarivalaisimilla. Puiston veistosten valaistus toteutetaan pylväisiin kiinnitetyillä kohdevaloilla.

Katualueen valaistuksen tulee olla ilmeeltään ja mittakaavaltaan yhteneväinen puiston valaistuksen kanssa.

Määräys:

y-8848: Rakenteet, rakennelmat ja varusteet on sovitettava historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävään ympäristöön.

Kuva Hämeenpuiston ensimmäisestä pylväsvalaisimesta sekä ripustetusta pallovalaisimesta 1930-luvulta. (Vapriikin kuva-arkisto)